Nationalspråksnämnden 28.10.2026 § 28

Nationalspråksnämndens utlåtande om förslag för budgeten för 2027 och ekonomiplanen för 2027–2029

Till nationalspråksnämndens uppgifter hör bland annat att bedöma och uttala sig om tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna och därmed fokuserar nämndes utlåtande om budgeten 2027 samt ekonomiplanen på de språkliga aspekterna.

Nationalspråksnämnden vill att styrelsen beaktar följande i sitt kommande förslag till fullmäktige;

- Nationalspråksnämnden efterlyser att det **intas ett årligt anslag i budgeten för genomförande av nationalspråksprogrammet.** Däribland krävs **anslag för språkincitament** för personal som betjänar på bägge nationalspråk.

- Nationalspråksnämnden understryker att det **måste reserveras tillräckliga anslag för personalresurser inom svenska enheten, resurserna måste stärkas i förhållande till nuläget**. Som framgår i budgetboken ansvarar enheten för svenska tjänster tillsammans med koncernförvaltningen och serviceområdena för jämlika, tillgängliga och fungerande tjänster på båda nationalspråken i hela organisationen. Enheten för svenska tjänster har en särskild uppgift att svara för att stödja den nationella utvecklingen av svenskspråkiga social-och hälsovårdstjänster.

- **Flera serviceområden kräver mera fokus.** Nämnden noterar nöjt att det säkerställs att missbrukartjänster erbjuds i området så att särskilt lågtröskeltjänster finns tillgängliga på ett heltäckande sätt där tjänsterna behövs på båda nationalspråken. Vidare har nämnden fått information om att boendesituationen för svenskspråkiga personer med

funktionsnedsätting ska förbättras, nämnden har ett flertal gånger framhållit behovet och ser det som mycket centralt att planerna på förbättring verkställs. **Nämnden framhåller att de språkliga rättigheterna ska förverkligas inom samtliga serviceområden oberoende av vilka tjänster det är fråga om samt främjas i all verksamhet inom organisationen.** Det här behöver beaktas såväl i **förhandsbedömningen av konsekvenserna innan beslut fattas som vid verkställande av beslut och uppföljningen av dem. Det här gäller även budgeten samt ekonomiplanen och det som föreslås i dem.**

- **Nämnden efterlyser flera boendeplatser för äldre, särskilt skulle det behövas svenskspråkiga enheter i östra delen av välfärdsområdet.**

- Det är bra att arbetet med att förenhetliga klient- och patientdatasystemen slutförs under 2026 och 2027. Nämnden framhåller att det är av oerhörd vikt att förverkligandet sker så att de från start fungerar likvärdigt på nationalspråken. **Generellt är det av högsta vikt att samtlig teknologi och IKT-lösningar som nyttjas fungerar likvärdigt på nationalspråken.**

- I vår strategi ingår ett mål om att förena kunder och patienter med personal som talar samma språk på ett sätt som säkerställer rättigheterna på nationalspråken och i mån av möjlighet även på andra språk då det kommer till husläkarmodellerna. **Nämnden framhåller att det är alldeles centralt att klientstyrning och språkmatchningen även syns i budgetboken.** Exempelvis på sid 13 är det skäl att framhålla att välfärdsområdet som en central satsning ser till att föra samman patienter och vårdpersonal som talar samma språk.

- Nämnden understryker att **de språkliga rättigheterna måste utgöra en ovillkorlig utgångspunkt vid upphandling och utlokalisering av tjänster.** Det räcker inte att språkkraven skrivs in i avtalen, utan välfärdsområdet måste fortlöpande följa upp, övervaka och vid behov ingripa om rättigheterna inte tillgodoses i praktiken. Ur budgetboken framgår att andelen köpta tjänster inom hemvården utökas ytterligare genom att tillämpa en ny effektivitetsbaserad upphandlingsmodell för hemvården särskilt i områden där antalet klienter ökar. Likväl vill nämnden poängtera att detta även innefattar tjänster som riktar sig till barn och unga.

- **I budgetboken behöver Västra Nylands nationella specialuppdrag framlyftas tydligare. Det ska säkerställas att uppdraget nyttjas strategiskt, operativt och kommunikativt så att de stärker verksamhetsutvecklingen, kompetensen och genomslaget både regionalt och nationellt.**

- **Anslagen för översättningsresurser måste vara tillräckliga. Nämnden fäster särskild uppmärksamhet vid facktermer.**

- Nationalspråksnämnden ser mycket positivt på det nätverksbaserade kompetenscentret i Borgå och Raseborg. Det är bra att det noteras i budgetboken och fortsatta satsningar på det behövs. Det samma gäller att det under 2027 på Raseborgs campusområde utvecklas nya samarbetsmodeller mellan HUS och LUVN som tryggar att det finns ett bra utbud av närservice för de vanligaste vårdbehoven inom den specialiserade sjukvården och bättre vårdstigar mellan primärhälsovården och specialsjukvård. **Överlag framhåller nämnden vikten av att det satsas på Raseborgs campus, det stärker tillgängligheten till tvåspråkiga tjänster.**

- Nämnden har vid flera tillfällen kontaktats gällande att dokument (även från HUS) inte tillsänts klienten/patienten på hens modersmål, svenska eller finska. Därtill har det kommit till nämndens kännedom att samtliga blanketter inte finns likvärdigt tillhanda på båda nationalspråken. Det här måste korrigeras.